

DOF - Dansk Ornitologisk Forening

Unge kjoever - sådan kender du forskel på lille-, almindelig- og mellemkjoever

HAANING I FELTEN Indenfor de seneste 14 dage er der set pæne antal af unge småkjoever (lille kjoever) på en del lokaliteter i Danmark. Men hvordan kender man ungfugle af lille kjoever fra unge almindelige kjoever – og hvordan er det med unge mellemkjoever? Læs med og vær forberedt til din næste havobs.

Unge kjoever af de tre mindre arter, almindelig-, mellem- og lille kjoever, er altid en feltbestemmelsesmæssig udfordring. Der er en del variation i fjerdragternes farver, og ofte kan observationsomstændighederne betyde at eksempelvis flugtmåde og farver varierer alt efter lys og øvrige vejrforhold. En almindelig kjoever set i forbindelse med en storm, hvor man kun får korte indtryk af fuglen mellem bølgerne, kan være helt anderledes i forhold til at se en almindelig kjoever på en blikstille dag, hvor den er synlig hele tiden. Korrekt bestemmelse af unge kjoever handler altså i høj grad om at få erfaring med såvel arterne som at havobse og selvfølgelig læse op på kendetegn, se billeder og have respekt for bestemmelsesproblematikkerne. Selv meget erfarne havfugleobservatører bliver ofte i tvivl og ikke sjældent må enkelte kjoever ”gå” som ubestemte.

Havobs er fedt og spektakulært. En kjoever midt i det frådende hav sætter krav til selvkritik og en rolig fokus på helhedsindtryk, farver og karakterer. Bemærk dobbelt hvid vingeplet i undersiden af hånden, brede vinger og markant bryst. Mellemkjove, Ørhage den 27. november 2011. Foto: Jens Kristian Kjærgaard.

Denne artikel beskriver ikke den fuldkomne variation og alle farvetyper indgående. I stedet handler den om at spore sig ind på de rette kombinationer af karakterer, flyvemåde og helhedsindtryk.

De minder meget om hinanden de tre arter. Imidlertid vil der ikke opstå et tvivlsspørgsmål, hvor vidt der er tale om en mellemkjoever eller en lille kjoever. Tvivlsspørgsmålene vil hedde almindelig kjoever kontra lille kjoever og almindelig kjoever kontra mellemkjoever.

Får man en ung kjoever i scopet, bemærker man først en mørk mågelignende fugl, ofte lavtgående og målrettet. Nogle gange kaster de sig op i vinden, vinkler vingerne, og flyver i buer uden at bruge vingeslag. Almindelig kjoever og mellemkjoever bevæger sig som regel mest målrettet og med en stædig rolighed, selv over oprørt hav. Lille kjoever gør sig ofte bemærket ved at bruge vingerne mere og ved at bevæge sig lidt mere tøvende og uroligt. Flugtmåde er med til at rejse mistanken om artstilhørsforholdet, men kan ikke stå alene. Der skal karakterer til. At det er en ungfugl, ses som regel på båndede undervingedækfjer og armhuler, bånding eller pletning i over- og undergump og lyst næb med sort spids.

Almindelig kjoever varierer typisk mere i farvetone, end hvad man ser hos mellemkjoever. Almindelig kjoeveres kropsfarve kan variere fra sortbrun over gyldenbrun til kølig gråbrun. Almindelig kjoever er velproportioneret. Den virker slank, og slankvinget, og hovedet er ret langt og ikke kraftigt. Der er ikke tendens til ”ølmave” som man oplever hos mellemkjoever, og vingebasis er heller ikke påfaldende bred, som man ser det hos mellemkjoever. I forhold til lille kjoever er hovedet større og længere og, hvor man hos lille kjoever oplever et lille hoved, der er sidder tættere på skuldrene sammenholdt med et langt haleparti, er forholdet mellem hoved- og halelængde, hos

almindelig kjoever, mere harmonisk. De lyse fjerkanter som ses på ryg, skuldre og overvingedækfjer, er oftest varmt gyldenbrune. Varme gyldne farver i fjerbræmmerne ses ikke hos lille kjoever. Nogle almindelige kjoever har køligere tonede fjerbræmmer, i stil med hvad man ser hos lille kjoever, men lille kjoever har til gengæld aldrig varme toner i fjerdragten. Overhale- og underhale-dækfjer fremstår ofte med distinkte mørke tegninger, men i overgumpen får man ikke indtryk af distinkte striber, som man oplever det hos både lille – og mellemkjoever. Indtrykket er snarere plettet, eller med ujævne striber. Hos mørke individer af almindelig kjoever kan underhale-dækfjerene endvidere virke ensartede mørke. Nakken fremstår lys og afstikkende, hvilket man ikke oplever hos mellemkjoever. Som regel er det kun meget mørke individer af almindelig kjoever, der ikke har afstikkende lys nakke. Vær da opmærksomme på helhedsindtryk, over- og undergump, næb og de lyse yderfaner i håndsvingfjerene for at adskille den fra mørke individer af lille- og mellemkjoever. Yderfanerne på de yderste 3-4 håndsvingfjer hos almindelig kjoever er hvide. Ser man almindelig kjoever et stykke væk, oplever man ofte den hvide tegning i hånden som distinkt og smal, hvilket kan forvirre i forhold til hvordan man synes "det passer" til lille kjoever. Bak bestemmelsen op med andre karakterer. Lille kjoever har nemlig kun hvidt på yderfanerne af de to yderste håndsvingfjer, men karakteren nærmest "forsvinder" selv på moderate afstande. Mellemkjoever har en tegning i oversiden af hånden, som er identisk med almindelig kjoever. På undersiden af håndsvingfjerene ses kun et distinkt hvidt felt hos almindelig kjoever. Hos mellemkjoever ses et ekstra hvidt felt over det hvide felt i håndsvingfjerene, altså en dobbeltplet. Det ses kun sjældent hos almindelig kjoever. Lille kjoever har også blot et hvidt felt i undersiden af hånden. Næbbet hos almindelig kjoever er moderat bygget. Det er længere end lille kjoever og kortere og smallere end mellemkjoever. Næbbet er lys, som regel grålig, med smal sort spids. Haleforlængelsen er kort og spids.

Almindelig kjoever 1K, Grenen den 26. august 2014. Bemærk de varmt brune farver som aldrig vil være at finde på lille kjoever. Bemærk desuden det afstikkende gyldne hoved og at håndsvingfjerene har tydelige gyldne kanter. Sidstnævnte er en karakter, der ikke deles af hverken lille kjoever eller mellemkjoever, der højst viser diffuse kanter. Foto: Knud Pedersen.

Almindelig kjoeve, samme individ som ovenfor. Bemærk her kombination af lys nakke (hoved) og lys overgump. Overgumpen fremstår ikke distinkt båndet, snarere distinkt plettet. I håndsvingfjerene ses adskillige hvide yderfaner. Foto: Knud Pedersen.

Almindelig kjoever, samme som ovenstående. Bemærk det ret lange hoved og det velproportionerede indtryk af forholdet mellem hoved og haleparti. Desuden bemærkes den ret distinkte hvide håndrodsplet på vingeundersiden. Foto: Knud Pedersen.

Almindelig kjoeve, Grenen den 26. august 2014. Bemærk afstikkende lys nakke, rustbrune bræmmer på flere dækfjer og de tydelige lyse tegninger i håndsvingfjerens spidser. Foto: Knud Pedersen.

Almindelig kjoever jagende splitterne, Grenen den 26. august 2014. Bemærk de harmoniske og slanke proportioner og sammenlign med lille kjoever og mellemkjoever herunder. Bemærk igen de varme farvetoner og kombinationen af lys nakke og lyst på overgumpen. Foto: Knud Pedersen.

Lille kjoever kan opleves i såvel en mørk type, en lys og en mellemtype. Mellemtypen er den mest almindelige. Lille kjoever er slank, korthovedet og langhalet i indtrykket. Hovedet er lille og rundt, og er trykket lidt ind mellem skuldrene sammenlignet med de andre arter. Næbbet er tillige kort, men en stor del af næbspidsen er sort. Faktisk er op mod 40-50% af den yderste del af næbbet sort. Man ser som regel en lys nakke, eller et lysere hoved, i kombination med en lys overgump, og både over- og undergump er tæt- og distinkt stribede. På oversiden af hånden ses at blot to håndsvingfjers yderfaner er hvide, og på undersiden af hånden ses et enkelt hvidt felt i håndroden, ligesom man oplever hos de andre arter, men hos lille kjoever er det ret lille og svagere aftegnet. Lille kjoever har den længste haleforlængelse af de tre arter, og den er stump (afrundet) i form.

Lille kjoever, Halland den 15. september 2012. Bemærk proportionerne med det korte runde hoved og langt haleparti. Den lyse overgump er distinkt stribet, farvetonerne er kolde og grålige, i hånden ses kun to hvide yderfaner og haleforlængelsen er lang, og ender stump (rundet). Sammenlign især proportioner men også overgumpens tegninger med den almindelige kjoever herover. Foto: Helge Sørensen.

Lille kjoever, Halland den 15. september 2012. Samme fugl som ovenfor. Bemærk de kølige og grålige farvetoner, at både overgump og undergump fremstår distinkt stribede samt de to hvide yderfaner i håndsvingfjerene. Foto: Helge Sørensen.

Lille kjoever, Rødhus Strand den 9. september 2013. Bemærk de kølige grå farvetoner, at ca. 40% af næbbet (der virker kort) er sort, samt at de lyse bræmmer i håndsvingfjerene er svage. Foto: Søren Kristoffersen.

Lille kjoever, Rødhus Strand den 9. september 2013. Bemærk det lille runde hoved, det korte næb med stor sort næbspids og distinkt stribede over- og undergump. Mange lille kjoever har en lysere brystplet som denne fugl. Bemærk endvidere den indistinkte, nærmest fraværende, hvide håndrodsplet i undervingen. Foto: Søren Kristoffersen.

Lille kjoever, Halland den 15. september 2012. Bemærk den tæt sribede undergump samt at den hvide håndrodsplet er lille og ret indistinkt. Foto: Helge Sørensen.

Et eksempel på at kjoeverbestemmelse kan være forvirrende og tricky. Denne fugl har således ret kølige farvetoner og lange, afrundede, centrale halefjer. Det peger på lille kjoever. Imidlertid er hovedet for langt og slankt, de hvide håndrodspletter er for store, lange og for distinkte, og den sorte næbspids er for lille, og næbbet virker for langt. Fuglen er ikke en lille kjoever men en almindelig kjoever. Grenen den 24. oktober 2011. Foto: Knud Pedersen.

Mellemkjoever opleves typisk i en grålig "mellemform". Næsthyppest er en mørk type og meget sjældent ses en lys form. Mellemkjoever giver altid et kraftigt indtryk. Vingerne er lange men påfaldende brede, og mellemkjoever viser altid mave, populært kaldet ølmave, og et markant bryst. Både hovedet og næbbet er kraftige. Næbbet er lyst gråligt, og kan også opleves, som at det lyser op på stor afstand, fordi det er kraftigt, og fordi at det ved næbbbasis er omgivet af mørke fjer. Næbspidsen er sort, og indtrykket af næbbet giver associationer til næbbet hos ung gråmåge. Mellemkjoeveres overgump er det mest påfaldende lyse, man ser på oversiden. Der er med andre ord ikke en lys nakke (som man oplever det hos almindelig kjoever) i kombination med den lyse overgump. Overgumpen står alene. Den er dertil tættribbet, hvilket også gælder for undergumpen. På sene fugle, f.eks. fugle set i vintermånederne, ses antydning af en lys nakke, hvilket eventuelt kan forvirre. Lyst i nakken på mellemkjoever skyldes slid. Almindelige kjoever om vinteren i danske farvande er meget sjældne. Yderfanerne på de yderste 3-4 håndsvingfjer på oversiden af vingen er hvide. På undersiden af håndsvingfjerene ses ikke kun et hvidt felt (som man oplever hos almindelig – og lille kjoever), men to. I hånddækfjerene ses nemlig også et hvidt felt, hvilket giver en dobbeltplet i undervingen. Haleforlængelserne er korte og stumpe.

Mellemkjoever, Falsterbo, Sverige den 29. september 2014. Bemærk at overgumpen står alene. Der er ingen lys nakke til at "bakke den op". Bemærk desuden proportionerne med stort og kraftigt hoved, lange og brede vinger samt det kraftige næb der lyser op, og hvordan næbspidsen står frem. Foto: Erik Mølgaard.

Mellemkjoever, Falsterbo, Sverige den 29. september 2014. Samme individ som ovenfor. Bemærk proportionerne med stort bryst og tyk bug, lange brede vinger, båndet over- og undergump, kontrasterende næb samt den hvide dobbeltplet på undersiden af hånden. Foto: Erik Mølgaard.

Mellemkjoever, Ørhage den 25. november 2007. Bemærk de kraftige proportioner med stort hoved, bryst og stor mave. Bemærk endvidere det store kontrastfulde næb og den distinkt tegnede over- og undergump. Bemærk det svage lyse felt i nakken. Det skyldes slid og kan ses på mellemkjoever sent på sæsonen. Foto: Jens Kristian Kjærgaard.

Mellemkjove, Ørhage den 25. november 2007. Samme individ som ovenfor. Bemærk især på dette billede den hvide dobbeltplet i undersiden af hånden. Foto: Jens Kristian Kjærgaard.

Tak til Knud Pedersen, Hege Sørensen, Søren Kristoffersen, Erik Mølgaard og Jens Kristian Kjærgaard for lån af deres flotte fotos.

 Dato:
16. 09. 2016

 Skrevet af:
Henrik Haaning Nielsen

 Fotos af:
Jens Kristian Kjærgaard
Knud Pedersen
Helge Sørensen
Søren Kristoffersen
Erik Mølgaard

 Emner:
FELTBESTEMMELSE

 Tags:

